

חלק מסדרת מאמרים בנושא תכניות התערבות תומכות התנהגות חיובית בסביבה הבית ספרית

Functional Analysis and Treatment of Arranging and Ordering by Individuals with an Autism Spectrum Disorder

Timothy J. Lewis, Stacey E. L. Jones , Robert H. Horner & George Sugai, Exceptionality, 2010

באדיבות סנדרה אנטוניב

עפ"י הסטטיסטיקה, מחצית מהילדים הסובלים מהפרעה התנהגותית/רגשית (EBD), ינשרו מלימודיהם. 70% מאלה שנושרים יעברו על החוק וייעצרו. רבים מאלה שמסיימים לימודים נאלצים להתמודד עם קשיים במציאת עבודה, התעללות מצד החברה ומצב סוציו-אקונומי נמוך. התערבות מוקדמת הכרחית לטיפול ומניעה של דפוסי התנהגות בעייתיים אשר לימים הופכים לאינטנסיביים וכרוניים ומקשים על התלמיד להשתלב הן במערכת הבית ספרית והן מחוצה לה.

מטרת המאמר : סקירת תכנית SWPBS ותרומתה בטיפול בבעיות התנהגות, איתור מוקדם של תלמידים בסיכון ומתן עזרה, ויצירת סביבת לימודים המעודדת הוראת התנהגויות חיוביות.

תכנית מערכתית התנהגותית- מודל שלושת השלבים :

SWPBS- School Wide Positive Behavior Support, הינו מודל חינוכי אשר במסגרתו צוותי החינוך מיישמים רצף של התערבויות תומכות התנהגות חברתית חיובית, החל מהתערבות למניעת בעיות התנהגות עבור כלל התלמידים ועד לתכניות התערבות פרטניות.

המודל בנוי משלושה שלבים של תמיכה :

- (1) Tier 1 - שלב התמיכה הראשון בו מבוססים חוקים/התנהגויות חברתיות נאותות אשר יחולו על כלל התלמידים והצוות בכל המצבים- הדבר נעשה ע"י צוות מוביל התנהגות אשר מזהה התנהגויות מסוימות המתרחשות בבית הספר (לדוגמא : כבוד, אחריות, בטחון). ההתנהגויות החיוביות מקושרות לחוקי הליבה והן נלמדות במהלך השיעורים. בדומה להתנהגות אקדמית, התלמידים מקבלים משוב חיובי על מיומנות חברתית ותיקון טעות במידת הצורך. במהלך כל השלב הראשון נלקחים נתונים על מנת לזהות תלמידים אשר לא מצליחים לעמוד בחוקי הליבה .
- (2) Tier 2 קבוצות קטנות - המיקוד על תלמידים אשר אינם מגיבים להתנהגויות הנלמדות ב-Tier 1, אך יחד עם זאת אינם מפגינים בעיות התנהגות קשות. באמצעות ניתוח התנהגות מבוסס נתונים (תצפיות, ראיון עם הורים, דירוג המורה וכו'..) מזהים את התלמידים שלהם נדרשת תמיכה נוספת ובהתאם נבנית להם תוכנית.
- (3) Tier 3 אישית – תכניות התערבות אינדיבידואליות. התכניות נבנות באופן פרטני לצרכיו של כל תלמיד ובבסיסן עומדות מטרות מערכתיות בית ספריות חברתיות ואקדמיות.

יתרונות המודל:

לילדים עם EBD נדרשת תמיכה רב מערכתית בכדי להעלות את הסיכויים שלהם להצליח הן מבחינה אקדמית והן מבחינה חברתית. תכניות התערבות רבות אינן מצליחות כיוון שהן דורשות תיאום ועבודה משותפת בין לא מעט גורמים מעורבים, דבר שמקשה מאוד על יישומן ולרוב משאיר אותן בשלב הרעיוני .

יתרונות: (א) כל הגורמים המעורבים עובדים על מטרות אקדמיות וחברתיות זהות ויש תיאום כלל מערכתי בין כולם. (ב) המודל הוא כלי יעיל עבור צוותי החינוך, דרכו הם לומדים כיצד להתמודד עם בעיות התנהגות של ילדים עם EBD ע"י עידוד התנהגויות חברתיות חיוביות ולא ע"י הימנעות מאינטראקציה עמם ומתן הקלות במשימות. (ג) יישום המודל הוכח כהצלחה הן בגילאי גן והן בגילאי בית ספר יסודי ועל כן הוא משמש כלי יעיל בהתערבות מוקדמת.

סיכום: על מנת להפחית בעיות התנהגות חברתיות, על בתי ספר ליצור סביבת עבודה חיובית, תומכת ומעודדת ליוזמה. מודל SWPBS מספק מסגרת עבודה מובנית לאנשי חינוך ליצירת סביבה כזו בתוך המערכת הבית ספרית. בנוסף, המודל מאפשר זיהוי מוקדם וטיפול בדפוסי התנהגויות העלולים להפוך לאינטנסיביים וכרוניים אם לא יטופלו בזמן. המודל הביא לעליה בהיענות לטיפול ומוכנות לאימוץ סביבות מבוססות הוראות בקרב תלמידים עם בעיות התנהגותיות/ רגשיות משמעותית.